

QUADERN DE TEATRE
FRANCESC MASSIP

Albert Espinosa: el talent de la comèdia

Amb només 30 anys, Albert Espinosa ha consolidat una dramaturgia personal i atípica que ha culminat de moment amb l'estrena, divendres passat, de la seva novena comèdia, *El club de les palles*, en el marc del Projecte T6 del Teatre Nacional de Catalunya. Espinosa va iniciar-se en l'àmbit del teatre universitari a l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, on va fundar el Grup Teatre Enginyers, amb qui ha anat treballant els darrers deu anys. Les seves primeres obres, *Un novato en la ETSEIB* (1996), *Palabras póstumas* (1997) i *La historia de Marc Guerrero* (1998), van ser representades amb èxit en el circuit teatral universitari tant del país com internacional. La companyia va saltar a la xarxa professional amb *Retazos*, estrenada al Teatre Malic el 1999. L'enyorat teatret del Born que orientava Toni Rumbau va ser el veritable descobridor i altaveu primigeni d'aquest singular dramaturg que sempre ha compaginat l'ofici d'escriptor amb la d'interpret i sovint director dels seus propis textos, cosa que atorga una sorprenent consistència escènica i una particular dimensió dramàtica als muntatges, crescuts i assaonats directament sobre el fèrtil humus de les taules. *Retazos* és la història d'una amistat adolescent, finalment traïda, presentada amb breus microescenes dialogades, petits retalls o fragments de vivències que s'intercalen amb curts monòlegs interiors en què els personatges evocuen anècdotes d'infància; situacions que es fan properes a l'espectador gràcies a un tractament de la realitat fet de poètica ironia.

A L'HOSPITAL

L'autèntica revelació d'Espinosa arriba amb *Los pelones* (Teatre Malic, 2000), una obra sincerament autobiogràfica en què l'autor porta a escena la seva pròpia experiència com a malalt de càncer que viu l'adolescència ingressat en un hospital, juntament amb altres nois que s'han quedat sense pèl a causa de la quimioteràpia. Als antípodes de l'elaborada ironia –a tocar de la pedanteria– de Margaret Edson (*Wit*), Espinosa encara la tragèdia des d'una mirada senzilla, gairebé naïf, que recalca en els aspectes més quotidians de l'internament clínic amb un excepcional sentit de l'humor i unes inexhauribles ganes de viure que aboquen els protagonistes a una emotiva relació amical sense estalviar en brivallades pròpies de l'edat.

També les dues peces següents van estrenar-se al Teatre Malic (2002): *4 bailes* explora la possibilitat de ser un mateix a partir de la presa de contacte amb un desconegut, una relació exempta de prejudicis que permet més franquesa i despreocupació en l'acte comunicatiu. El leitmotiv és la cançó infantil del *Barquito chiquitito* interpretada a l'estil del tango, el merengue, el *rock and roll* i el vals, els quatre balls del títol que escandeixen l'acció basada en el joc que es planteja entre un cangur rondallaire i pallaso i una

naïf fantàsica que es resisteix a créixer, paralyzada per un record traumàtic. *Tu vida en 65 minutos* és una comèdia ben afrontada, esplèndidament dialogada, àgil i hilarant, que tracta una mica de tot allò que experimenten els joves d'avui: els valors de l'amistat, la força del desig, el desfici amorós, amb la mort com a teló de fons (es comença assistint a un funeral equivocat i s'acaba amb un suïcidi). Tot plegat des d'un enfocament ple d'enginy i de rimes internes, en què l'atzar permet encadenaments insòlits i imprevistos.

Espinosa va encetar el 2004 amb una nova comèdia agredolça, *No me pidas que te bese porque te besaré*, aquest cop amb els discapacitats com a personatges protagonistes, en una història que respira una estranya màgia, sempre en el seu característic registre d'humor sentimental. Com en altres

sempre apareix entre els rols un Albert, homònim de l'autor, que sol ser emblema del seu caràcter de lluitador impertèrrit, tothora disposat a emprendre qualsevol iniciativa per tirar endavant i conjurar l'adversitat.

PEATGES DEL T6

Són constants que tornen a emergir en l'últim espectacle que, per primera vegada, no realitza amb el seu grup de sempre, ans paga el peatge de les qüestionables condicions de producció que imposa el Projecte T6. En l'aspecte estrictament textual, *El club de les palles* és un nou mecanisme de relotgeria, perfectament disposat per explicar les situacions més descarnades de la forma més jocosa i desdramatitzada possible. En aquest cas, el carreró

sense sortida del suïcidi o de la desesperació és neutralitzat per la insòlita i hilarant fundació d'una societat onanística destinada a portar alleujament i plaer als més desconsolats. Com en altres ocasions, el punt d'arrencada de la peça pren peu en una anècdota real que li va succeir a l'autor. Trobant-se a Madrid per assistir al rodatge del film *Planta cuarta*, versió cinematogràfica de *Los pelones*, realitzada per Antonio Mercero, li va fallar la cama postissa i va caure escales avall: li van diagnosticar un traumatisme craneoencefàlic lleu que exigia no poder dormir d'una tirada, i algú l'havia d'anar despertant cada dues hores per fer-li preguntes i comprovar que no es produís cap efecte amnèsic. El problema és que no coneixia ningú i una persona desconeguda es va oferir a assistir-lo. L'anècdota personal

Albert Espinosa ha estrenat 'El club de les palles' al TNC dins del Projecte T6

La producció d'Espinosa es caracteritza per la vivor de la paraula dita, les rèpliques ajustades, la retòrica simple i uns diàlegs planers, imminents i necessaris, impregnats d'una comicitat profundament poètica

'El club de les palles' és un nou mecanisme de relotgeria, perfectament disposat per explicar les situacions més descarnades de la forma més jocosa i desdramatitzada possible

ocasions, té la virtut de parlar de temes poc complaents i d'enfrontar el públic a arguments espinosos amb la senzillesa i l'encant de la comèdia i amb un plantejament que frega la ingenuïtat.

Tota la seva producció es caracteritza per la vivor de la paraula dita, les rèpliques ajustades, la retòrica simple, sense circumloquis, i uns diàlegs expeditius, planers, imminents i necessaris, impregnats d'una comicitat profundament poètica. En la seva dramaturgia no hi ha ressons clàssics ni s'entreu cap particular coneixement del teatre universal; més aviat hi ha moltes hores de veure cine i de llegir còmics, les principals fonts de ficció que consumeixen les noves generacions. Els seus

personatges comparteixen una franja d'edat entre l'adolescència i la joventut, immersos en les pulsions d'unes vides encara per fer, que sovint es troben aclaparats pel desànim, la solitud o el desencant, però que sempre solen trobar alguna cosa a què aferrar-se amb ganes i d'on extreure l'impuls per remuntar l'atribolament. Les seves històries dibuixen un optimisme vital sens dubte forjat en els anys de combat contra la malaltia: pugna cos a cos, en primera línia de foc, on es va deixar, no la pell, sinó un pulmó i una cama. No és gratuït que gairebé

s'incorpora com a estímul inicial de la nova peça i serveix per posar novament sobre la taula la importància de l'atzar, el poder de transformació d'una coincidència i les possibilitats d'introspecció que afavoreix la conversa entre anònims, la desconexió mútua dels quals pot obrir-los portes inesperades a la vida. És el que succeeix entre el client d'un hotel, el mosso i la cambrera. L'acció s'esdevé en una habitació intel·ligent, d'aquestes on tot cal accionar-ho amb un comandament, cosa que entotsola encara més l'usuari. Un espai de ficció altament significatiu com a lloc hipertecnificat que fa sentir més inútil i desvalgut a qui l'habita, marc ideal per a l'autoimmolació. La història està ben construïda i l'humor apareix de trasantó per contrarestar tensions, especialment quan entra en escena el personatge que incorpora el mateix autor.

El problema és que els actors professionals no poden dissimular l'artificiositat intrínseca del seu treball, lluny de la frescor del grup primigeni d'Espinosa, tan naturals que sembla que els seus diàlegs es diguin per primera vegada sobre l'escenari. Una despreocupació que no tenen els intèrprets d'ofici, malgrat la desimboltura d'una Mireia Aixalà. A Espinosa li escau més la seva gent i la dinàmica còmplice que han generat durant anys de treball en comú. Tampoc li està bé una escenografia d'embolcall que paralyza aquella ingènua tendresa característica dels seus espectacles, i més quan es cometien gratuïtats tan flagrants com la de fer apareixer un cotxe sobre l'habitació com a imatge d'un pensament puntual.

Celebrem, òbviament, la merescuda oportunitat que el T6 ha brindat a Espinosa i que l'espectador apreciarà amb escreix, però el format no ha millorat l'original.